

Nr 1755

av fru Fränkel om bostadstillägg till ensamstående utan barn.

De ensamstående är en eftersatt grupp när det gäller både bostadsplanering och sociala reformer. De ensamstående utgörs av många skiftande kategorier, fränskilda, studerande ungdomar och pensionärer, människor i produktionen och utslagna i svåra sociala förhållanden. Många socialvårdare kan vittna om de sociala problem, som uppkommer efter en skilsmässa. När en fränskild plötsligt förlorar sitt hem och sin familj utsätts han eller hon för svåra psykiska påfrestningar. Många klarar inte dessa svårigheter, och en social process inleds med förlust av arbete och invant umgänge, som i vissa fall kan resultera i allvarliga sociala problem.

Statistiken visar att de ensamstående i större utsträckning än andra medborgare bor i omoderna lägenheter. De har de lägsta inkomsterna. De drabbas oftare och svårare av arbetslöshet än andra. De tvingas i högre grad än andra att leva på existensminimum med socialhjälp som enda räddningen. De äter den sämsta och ensidigaste kosten.

Hänsynen till barnfamiljernas särskilda behov har länge inneburit att de ensamstående fått stå tillbaka vid fördelningen av det tillgängliga bostadsbeståndet. Bostadsproduktionen har i alltför ringa grad tillgodosett de ensamståendes behov av lägenheter. Även den ensamstående kan ha behov av en rymlig lägenhet. I Stockholm var år 1971 67 000 av de bostadssökande ensamstående utan egen lägenhet. Ca 700 ensamstående har beviljats förtur till lägenhet men måste ändå vänta i en särskild förturskö innan de kan anvisas bostad. I vissa kommuner tillämpar den kommunala bostadsförmedlingen en ytransonering för ensamstående som ytterligare försämrar deras möjligheter att få en önskad bostad.

Ensamstående som ej nått folkpensionsåldern och ej är sjukpensionär har i realiteten liten möjlighet att få social hemhjälp vid sjukdom trots inkomstgraderad betalning.

Ensamstående med barn får, liksom familjer där endast ena maken arbetar, en särskild "skatterabatt" på 1 800 kr. Vid en inkomst som understiger ca 10 000 kr. för ensamstående kan dock inte avdraget utnyttjas fullt ut. Särskilt ensamstående kvinnor med barn har ofta låga inkomster. Dessa är givetvis i särskilt behov av detta stöd. De ensamstående med barn och små inkomster skulle gynnas av att avdraget omformades till ett bidrag. I annat sammanhang har vi föreslagit detta.

Folkpartiet har sedan år 1965 i riksdagen årligen aktualiserat problem som rör de ensamstående. Vissa förbättringar har också uppnåtts. Många

problem är dock ännu olösta.

År 1973 infördes bostadstillägg även till ensamstående med låg inkomst. Frågan huruvida statliga bostättningslån skall stå öppna även för ensamstående utan barn är alltså under utredning. Åtgärder för att förbättra bostadsstandarden för dem som har låg sådan och låga inkomster har vidtagits de senaste åren.

De nya bestämmelserna om bostadstillägg för bushåll utan barn har emellertid vissa "skönhetsfläckar". En del av dessa tas upp i andra motioner. Bidrag skall konsekvent utgå efter en betalningsförmåga beräknad på taxeringen till statlig inkomstskatt. Den taxerade inkomsten är för stora grupper inte mätare på levnadsstandard. Alla som betalar underhåll för icke hemmavarande barn har en avsevärt lägre levnadsstandard än vad den taxerade inkomsten utvisar. Dessa brister kvarstår fortfarande. Bestämmelserna bör omarbetas så att ett mer rättvisande inkomstbegrepp än den taxerade inkomsten styr storleken av bostadstillägget. Det kan inte ligga i samhällets intresse att omöjliggöra eller försvåra möjligheterna för underhållsbetalande att bilda ny familj och fortsätta att vara en nyttig kugge i samhället.

1973 års riksdag beslöt att maximigränsen för det avdragsgilla beloppet för periodiskt understöd till icke hemmavarande barn under 18 år skulle sättas till 2 500 kr. Detta var en klar förbättring. För många av de underhållsskyldiga, även för dem som berörs av bostadstilläggen, är emellertid underhållsbidraget betydligt högre. Även penningvärdets fall motiverar en höjning. Jag föreslår att gränsen höjs till 3 000 kr.

Skattskyldiga har enligt 33 § kommunalskattelagen, under vissa betingelser, rätt att göra avdrag i sin självdeklaration för resor som företas för att besöka sin familj, när förvärvsverksamheten utövas på annan ort än där familjen är bosatt. Denna avdragsrätt har inte de föräldrar som inte är vårdnadshavare och som på grund av skilda bostadsorter tvingas till långa resor för att kunna träffa sina barn. Ändå är det ofrånkomligt att familjebanden för dessa båda grupper är desamma. Familjelagssakkunniga konstaterade bl. a.: "Enligt vår mening ligger det i barnets intresse att det får hålla en god kontakt med den av föräldrarna som inte har vårdnaden men väl umgängesrätt." Denna uppfattning bör följas upp med åtgärder som underlättar kontakten mellan barn och föräldrar. Skattebestämmelserna bör inte göra skillnad mellan olika föräldrakategorier i vad avser möjligheterna att ha kontakt med sina barn.

Vi finner det vidare naturligt att alla tjänstemän skall ha samma förmåner, oavsett civilstånd eller sammanboendeform. Så är ej fallet. En ensamstående tjänsteman, som omlokaliseras till en annan ort och där ej får en godtagbar bostad, kan enligt statens avtalsverk ej få ersättning för dubbel bostättning. Ur information från SAV citeras följande:

Ersättning för dubbelhyra kan utgå i vissa fall då tjänstemannen inte i AST:s mening nödgas vidkännas dubbla bostadskostnader. Enligt utlokaliseringsavtalet p 6 c utgår nämligen sådan ersättning i högst sex månader

till tjänsteman med eget hushåll som före eller efter tjänstens överflyttning skaffat bostad på den nya orten men inte omedelbart vill flytta sitt hushåll dit. Denna ersättning utgår alltså inte till ensamstående.

Vid arbetsmarknadsutbildning m. m. råder liknande förhållanden. Familjeförsörjare som yrkesutbildas utom hemorten erhåller resekostnadsersättning för en resa i månaden från utbildningsorten. Härjämte föreligger rätt till traktamente. Motsvarande förmåner tillkommer emellertid inte ensamstående. Arbetsmarknadsutbildning har varit föremål för utredning av kommittén för översyn av arbetsmarknadsutbildning. Kommitténs betänkande har remissbehandlats och är under beredning i arbetsmarknadsdepartementet. När förslagen utarbetas bör enligt min mening särbehandlingen av ensamstående tas bort.

Under grundutbildningen för värnpliktiga utgår bostadsbidrag till ensamstående endast under vissa förutsättningar och efter medgivande av försvarets civilförvaltning, medan bidrag av denna art till värnpliktiga med familj i princip utgår utan närmare villkor.

Med hänvisning till det anförda hemställes¹

att riksdagen hos regeringen begär förslag till att ett mer rättvisande inkomstbegrepp än taxerad inkomst läggs till grund för inkomstprövningen av bostadstillägg till hushåll utan barn.

Stockholm den 27 januari 1975

INGEGÄRD FRÆNKEL (fp)

¹Se även motionerna 1975:1697, 1975:1803 och 1975:1804)